

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-62>

УДК 349.2

СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК ЕЛЕМЕНТ СТАЛОГО РОЗВИТКУ МІСТ

SOCIAL PARTNERSHIP AS AN ELEMENT OF SUSTAINABLE CITY DEVELOPMENT

Браунагель Андрій Валерійович

аспірант,

Державний податковий університет

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3231-5181>**Анфілов Дмитро Юрійович**

аспірант,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3271-7324>

Державний податковий університет

Braunahel Andrii, Anfilov Dmytro

State Tax University

Статтю присвячено актуальним проблемам впровадження сталого розвитку міст та регіонів як об'єктивної необхідності розвитку країни. Визначено, що парадигма розвитку суспільства, за сучасних економічних умов, отримала назву «сталий розвиток», який передбачає, в першу чергу, взаємодію природи і суспільства. Саме дотримання балансу між навколишнім середовищем та господарською діяльністю людини дає сталий економічний розвиток як міста, так і країни в цілому. Проаналізовано цілі сталого розвитку, визначенні ООН для України, зазначено пам'ятки ЮНЕСКО, які знаходяться на території України, визначено пріоритетність розвитку соціального партнерства, окреслено основні напрямки забезпечення сталого розвитку міст та регіонів України, що визначені Всесвітньою комісією з навколишнього середовища та розвитку.

Ключові слова: сталий розвиток міст, регіон, місто, ООН, цілі, ЮНЕСКО, культурна спадщина, соціальне партнерство.

The article is devoted to the actual problems of implementing the sustainable development of cities and regions as an objective necessity of the country's development. It was determined that the paradigm of the development of society, under modern economic conditions, was called "sustainable development", which involves, first of all, the interaction of nature and society. It is maintaining the balance between the environment and human economic activity that provides sustainable economic development of both the city and the country as a whole. The problem of ensuring sustainable development has been in the center of close attention of scientists and practitioners for many years, but due to its complexity, multifacetedness, importance and degree of influence on the development of society, many of its questions remain open and require further research. At this time, even a unified attitude towards the phenomenon of sustainable development has not been formed, until now there is no unified approach to the interpretation of the concept of "sustainable development" as an economic category. Attention is focused on the fact that the effectiveness and efficiency of labor relations on labor issues lies in the plane of a harmonious combination of the interests of an individual, society and the state. It is noted that in the sustainable development of the city, the right and interest of a person in labor matters play a primary role. However, modern mechanisms of their implementation require the development of principles and effective principles of partnership in society, between individual employees and employers, as well as at the city, region, and state levels. The goals of sustainable development, UN definitions for Ukraine were analyzed, the UNESCO monuments located on the territory of Ukraine were identified, the priority of the development of social partnership was determined, the main directions of ensuring the sustainable development of cities and regions of Ukraine, determined by the World Commission on Environment and Development, were outlined. It has been proven that promoting the socio-economic development of territories as a result of the interaction of representatives of international organizations with the population by choosing the best environmental practices with the involvement of local communities in decision-making contributes to the preservation of cultural heritage and the improvement of human health and safety.

Keywords: sustainable urban development, region, city, UN, goals, UNESCO, cultural heritage, social partnership.

Постановка проблеми. Дослідження проблем сталого розвитку міст, стає одним із векторних напрямів наукового обґрунтування загальної концепції сталого розвитку, яка розвинулася в самостійну галузь, що сприймається нині науковою громадськістю як природна і невід’ємна частина сталого економічного, соціального та екологічного розвитку нашої планети.

Нова парадигма розвитку суспільства, за сучасних економічних умов, отримала назву «сталий розвиток», який передбачає, в першу чергу, взаємодію природи і суспільства. Саме дотримання балансу між навколишнім середовищем та господарською діяльністю людини дає сталий економічний розвиток як міста, так і країни в цілому [1].

У сучасній діяльності людства питання, пов’язані з різними аспектами сталого розвитку міст, розглядаються як ключовий фактор розвитку сучасної економіки. Сталий розвиток міст робить їх життєздатними, здатними до адаптації, пом’якшення несприятливих впливів, стимулювання позитивні соціально-економічні та екологічні зміни. Сталий розвиток охоплює всі аспекти здоровий розвиток міста, зокрема розвиток соціального партнерства, та має забезпечувати вирішення фінансових, економічних, соціальних та екологічних проблем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У зв’язку з тим, що питання сталого розвитку міст та соціального партнерства набувають все більшої актуальності, вони знаходять все більше відображення в вітчизняних наукових працях, зокрема, проблемою сталого розвитку міст та регіонів присвячені роботи Макарова І., Піжук О. І., Ситник О. Ю., Мареніченко В. В., Добрянська О. Однак, не зважаючи на значну кількість напрацювань, ці питання ще потребують подальшого наукового дослідження.

Метою статті є дослідження необхідності впровадження сталого розвитку міст та регіонів як ключовий фактор економічного розвитку країни.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нова парадигма розвитку суспільства, за сучасних економічних умов, отримала назву «сталий розвиток», який передбачає, в першу чергу, взаємодію природи і суспільства. Саме дотримання балансу між навколишнім середовищем та господарською діяльністю людини дає сталий економічний розвиток як міста, так і країни в цілому [1].

Залежно від рівня соціально-економічних систем сталий розвиток зазвичай розгляда-

ють в глобальних, національних, регіональних і локальних межах, а саме [2]:

- глобальний рівень сталого розвитку, суть якого полягає в рівномірному соціально-економічному розвитку світової спільноти, збереженні й відтворенні навколишнього природного середовища; збалансований розвиток усіх процесів у біосфері; регулювання цим процесом здійснюється міжнародними організаціями та міждержавними програмними документами;

- національний рівень сталого розвитку включає окремі країни, стратегічне управління чим здійснюється на рівні урядів держав;

- регіональний рівень сталого розвитку, який характеризується рівновагою між соціальною, економічною, екологічною підсистемами регіону як цілісної системи, управління чим здійснюється на рівні органів державної та регіональної влади;

- локальний рівень сталого розвитку охоплює міста, сільські території, райони, що обумовлює розроблення механізму управління сталим розвитком на основі регіональних і місцевих стратегій за участю органів місцевого самоврядування і громад.

Проблематика забезпечення сталого розвитку вже багато років знаходиться в центрі пильної уваги науковців і практиків, проте внаслідок її складності, багатоаспектності, важливості та ступеня впливу на розвиток суспільства багато її питань залишаються відкритими та потребують подальших досліджень. На цей час навіть не сформовано єдиного ставлення до феномена сталого розвитку, дотепер відсутній єдиний підхід до тлумачення поняття «сталий розвиток» як економічної категорії, різняться погляди науковців на типи сталості розвитку, на шляхи та механізми його забезпечення тощо [6].

Поняття «сталий розвиток міста», ми можемо побачити в різних трактуваннях, але їх суть зводиться до єдиного – це збалансування та добробут міста в усіх сферах. Так, на думку А. А. Мозгового, під сталим міським розвитком, він розуміє соціально, економічно та екологічно збалансовані зміни суспільно-територіальної системи міста, спрямовані на максимально повну реалізацію всіх складових його потенціалу розвитку і запобігання можливим тенденціям погіршення якості життя населення» [3].

За визначенням ООН, стале місто – це місто, у якому: досягнення у суспільному, економічному і фізичному розвитку постійні. Стале місто:

1. Постійно забезпечене природними ресурсами, від яких залежить стійкий розвиток.

2. Підтримує довготривалу безпеку мешканців, у тому числі й від природних катастроф.

3. Досягає високого рівня життя при збереженні природного середовища, ресурсів і екологічної рівноваги усієї економічної й громадської діяльності громадян [4].

Забезпечення сталого розвитку людства визнається сьогодні однією з найбільш значущих проблем, що стоїть перед світовою спільнотою. Як зазначається в [5], людство перебуває на переламному етапі своєї еволюції на планеті, що вимагає переорієнтації на таку парадигму розвитку, яка підтримуватиме життя людей та природне середовище, й саме концепція сталого розвитку надає такий шанс.

У вересні 2015 року в рамках 70-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку відбувся Саміт ООН зі сталого розвитку та прийняття Порядку денного розвитку після 2015 року, на якому було затверджено нові орієнтири розвитку. Підсумковим документом Саміту «Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року» було затверджено 17 Цілей Сталого Розвитку та 169 завдань. Україна, як і інші країни-члени ООН, приєдналася до глобального процесу забезпечення сталого розвитку. Для встановлення стратегічних рамок національного розвитку України на період до 2030 року на засадах принципу «Нікого не залишити осторонь» було започатковано інклюзивний процес адаптації Цілей сталого розвитку. Кожну глобальну ціль було розглянуто з урахуванням специфіки національного розвитку. Протягом 2016-го року в Україні було проведено низку національних (4) та регіональних (10) консультацій. За результатами консультацій можна зробити висновок, що національні ЦСР слугуватимуть основою для інтеграції зусиль, спрямованих на забезпечення економічного зростання, соціальної справедливості та раціонального природокористування. До процесу визначення національних ЦСР долучилося понад 800 фахівців за напрямками, що відповідають тематичним сферам ЦСР, урядовці, управлінці, спеціалісти установ ООН, дипломати, науковці, економісти, демографи, медичні працівники, епідеміологи, екологи, освітяни, журналісти, підприємці, лідери недержавних організацій та інші представники громадянського суспільства. Процес визначення завдань Цілей сталого розвитку та

встановлення базового рівня для організації подальшого моніторингу започаткував національний дискурс щодо вимірювання суспільного прогресу у цілому та удосконалення системи національної статистики [5].

До основних цілей сталого розвитку в Україні було віднесено наступні [5]:

- подолання бідності;
- подолання голоду;
- міцне здоров'я та благополуччя;
- якісна освіта;
- гендерна рівність;
- чиста вода та належні санітарні умови;
- доступна та чиста енергія;
- гідна праця та економічне зростання;
- промисловість, інновації та інфраструктура;
- скорочення нерівності;
- сталий розвиток міст та громад;
- відповідальне споживання та виробництво;
- пом'якшення впливу зміни клімату;
- збереження морських ресурсів;
- захист екосистем суші;
- мир, справедливість і сильні інститути.

Так, в Україні під час впровадження реформи децентралізації вдалося досягти 100% схвалення та виконання усіма 25 регіонами стратегій регіонального розвитку, розроблених за участі громадськості. Слід зазначити, що наявність стратегій регіонального розвитку та планів заходів щодо їх реалізації є необхідною умовою для отримання регіонами коштів з державного фонду регіонального розвитку. Крім того, сталий розвиток міста та регіону передбачає забезпечення збереження культурної та природної спадщини із залученням приватного сектора.

Кількість об'єктів культурної та природної спадщини України на 2021 рік, які входять до списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО налічує 7 (6 культурних і 1 природний), у тому числі:

- Софійський собор і прилеглі до нього монастирські споруди, Києво-Печерська Лавра (Київ);
- ансамбль історичного центру Львова;
- геодезична дуга Струве;
- примітивні букові ліси Карпат та інших регіонів Європи (природні);
- резиденція митрополитів Буковини і Далмації;
- дерев'яні церкви Карпатського регіону в Польщі та Україні;
- античне місто Херсонес Таврійський та його хор.

На жаль, у зв'язку із воєнною агресією з боку росії, деякі пам'ятки зазнали змін і руйнувань, але після Перемоги, в рамках загального плану відбудови країни, нам вдасться їх реконструювати та відновити.

Сталий розвиток міста не можливий без розвитку соціального партнерства, що є одним із головних чинників організації ринкових умов праці та одним із суттєвих аспектів взаємодії між людьми в процесі виробничих обставин [8].

У загальному аспекті соціальне партнерство вважають системою відносин між представниками найманих працівників (переважно профспілки), з одного боку, роботодавцями або їх об'єднаннями – з іншого, і державними владними органами й органами місцевого самоврядування – з третьої сторони. Ці відносини виражаються у взаємних консультаціях, переговорних процесах, процедурах примирення, які діють, враховуючі взаємоузгоджені принципи для дотримання інтересів та прав кожної зі сторін [9].

Дієвість та ефективність трудових відносин з питань праці лежить у площині гармонійного поєднання інтересів окремого індивіда, суспільства і держави. В сталого розвитку міста першочергову роль набуває право та інтерес особи в питаннях праці. Тим не менше, сучасні механізми їх реалізації вимагають опрацювання принципів та дієвих засад партнерства у суспільстві, між окремими працівниками і роботодавцями, а також на рівні міста, регіону та держави [8].

Сьогодні створення в Україні актуальних форм соціально-трудова відносин, які є адекватними соціально орієнтованій ринковій економіці, сталому розвитку міста та має передбачати:

- забезпечення свобод і прав людини (і роботодавця, і найманого працівника);
- розвиток людини;
- інтелектуалізацію суспільно-трудова відносин;
- розширене відтворення капіталу робочої сили;
- стабільність та ефективність зайнятості населення;
- соціальне забезпечення та соціальний захист.

У реалізації даних напрямів розвитку має допомогти створення та забезпечення ідеологічних принципів здійснення соціального партнерства в Україні на основі вивчення світового

досвіду становить сучасну парадигму використання наявних і потенційних можливостей забезпечення збалансованого розвитку міста заради задоволення потреб теперішніх і майбутніх поколінь його мешканців. В основу сталого розвитку міста покладено цільові орієнтири просторової організації суспільних відносин, що визначені Всесвітньою комісією з навколишнього середовища та розвитку [7], а саме: підвищення соціальних і економічних можливостей задля забезпечення добробуту мешканців; підвищення енергоефективності міста; забезпечення екологічної безпеки та раціонального природокористування; оптимальне врахування економічних та екологічних інтересів.

З огляду на вищесказане можна виділити основні тенденції забезпечення сталого розвитку міст і громад України:

1. Обов'язковий контроль, аналіз результатів та оцінка ефективності проведеної роботи з питань.

2. Збереження позитивних тенденцій у короткостроковій та довгостроковій перспективі щодо реалізації цілей сталого розвитку для України, зокрема, доступності житла, збереження культурної та природної спадщини, громадської безпеки, зменшення негативного впливу забруднюючих речовин тощо.

3. Підвищення рівня освіченості та поінформованості населення шляхом обґрунтування планів екологізації, роз'яснення її позитивних сторін, що складається з таких напрямків:

- розуміння екосистеми Землі та розуміння природних процесів (наприклад,
- вплив вуглекислого газу на зміну клімату Землі);
- знання в галузі природокористування та охорони навколишнього середовища (наприклад, зменшення побутових відходів);
- розуміння процесів збереження ресурсів, тобто знання ефективності різних способів поведінки з точки зору енергозбереження або скорочення викидів.

4. Сприяння соціально-економічному розвитку територій у результаті взаємодії представників міжнародних організацій з населенням шляхом вибору найкращих екологічних практик із залученням місцевих громад до прийняття рішень, збереження культурної спадщини, покращення людського здоров'я та безпеки, створення нових робочих місць та стимулювання місцевої економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Піжук О. І. Сучасні методологічні підходи до оцінювання рівня цифрової трансформації економіки. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2019-7_0-pages-39_47.pdf.
2. Макарова І., Пірарев Ю. Цифровізація публічного управління на регіональному та міському рівнях. URL: <http://uran.oridu.odessa.ua/article/view/237255>.
3. Цифровізація як етап становлення цифрового суспільства знань. *Інтернет ресурс*. URL: <https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/tsyvrovizatsiya-yak-etap-stanovlennya-tyyrovogo-suspilstva-znan>.
4. Міністерство розвитку громад та територій. *Офіційний сайт*. URL: <https://www.minregion.gov.ua/press/news/u-minregioni-planuyut-rozshyryty-instrumenty-tyyrovizacziyi-regioniv>.
5. Організація об'єднаних націй України. *Офіційний сайт*. URL: <https://ukraine.un.org/uk/sdgs>.
6. Хаустова В. Є. Концепція сталого розвитку як парадигма розвитку суспільства. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2018-1_0-pages-265_273.pdf.
7. Scutaru L. Economic Development Versus Sustainable Development. URL: <http://ecoforumjournal.ro/index.php/eco/article/view/19>.
8. Мареніченко В. В. Світовий досвід реалізації механізмів соціального партнерства та його застосування в Україні. URL: http://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/1_2022/11.pdf.
9. Ситник О. Ю. Соціальне партнерство як одна з головних передумов розвитку людського капіталу в Україні. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2009. Вип. 16(1). С. 81–88. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2009_16%281%29_15
10. Гурочкіна В. В., Сокур М. Б. Розвиток еко-інновацій в ЄС: сучасний стан, фінансове забезпечення та емерджентна динаміка. Освіта та підприємництво: точки дотику : монографія / колектив авторів. відп.ред В. В. Швед, Д. І. Наумов. Вінниця, 2021. С. 4–17. URL: <http://ir.nusta.edu.ua/jspui/handle/123456789/8720>.
11. Гурочкіна В. В. Механізми розвитку промислових підприємств в емерджентній економіці : монографія. Хмельницький : ХНУ, 2020. 336 с. URL: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6603/1/6759_IR.pdf.

REFERENCES:

1. Pizhuk O. I. Suchasni metodolohichni pidkhody do otsinyuvannya rivnya tsyvrovoyi transformatsiyi ekonomiky. Available at: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2019-7_0-pages-39_47.pdf.
2. Makarova I., Piharyev YU. Tsyvrovizatsiya publichnoho upravlinnya na rehional'nomu ta miskomu rivnyakh. Available at: <http://uran.oridu.odessa.ua/article/view/237255>.
3. Tsyvrovizatsiya yak etap stanovlennya tsyvrovoho suspil'stva znan'. Internet resurs. Available at: <https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/tsyvrovizatsiya-yak-etap-stanovlennya-tyyrovogo-suspilstva-znan/>.
4. Ministerstvo rozvytku hromad ta terytoriy. Ofitsiynny sayt. Available at: <https://www.minregion.gov.ua/press/news/u-minregioni-planuyut-rozshyryty-instrumenty-tyyrovizacziyi-regioniv>.
5. Orhanizatsiya obyednanykh natsiy Ukrayini. Ofitsiynny sayt. Available at: <https://ukraine.un.org/uk/sdgs>.
6. Khaustova V. Ye. Kontseptsiya staloho rozvytku yak paradyhma rozvytku suspil'stva. Available at: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2018-1_0-pages-265_273.pdf.
7. Scutaru L. Economic Development Versus Sustainable Development. Available at: <http://ecoforumjournal.ro/index.php/eco/article/view/19>.
8. Marenichenko V. V. Svitovyy dosvid realizatsiyi mekhanizmiv sotsial'noho partnerstva ta yoho zastosuvannya v Ukrayini. Available at: http://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/1_2022/11.pdf.
9. Sytnyk O.Yu. (2009) Sotsial'ne partnerstvo yak odna z holovnykh peredumov rozvytku lyuds'koho kapitalu v Ukrayini. *Naukovi pratsi Kirovohrads'koho natsional'noho tekhnichnoho universytetu. Ekonomichni nauky*. Vyp. 16(1). S. 81–88. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2009_16%281%29_15.
10. Hurochkina V. V., Sokur M. B. (2021) Rozvytok eko-innovatsiy v YES: suchasnyy stan, finansove zabezpechennya ta emerdzhennta dynamika. Osvita ta pidpryyemnytstvo: tochky dotyku. monohrafiya / kolektyv avtoriv. vidp.red V. V. Shved, D. I. Naumov. Vinnytsya, pp. 4–17. Available at: <http://ir.nusta.edu.ua/jspui/handle/123456789/8720>.
11. Hurochkina V. V. (2020) Mekhanizmy rozvytku promyslovykh pidpryyemstv v emerdzhenntiy ekonomitsi: monohrafiya. Khmel'nyts'ky: KHNU, 336 p. Available at: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6603/1/6759_IR.pdf.